

In 2005 werden in Nederland bij de Arbeidsinspectie rond de 3.000 arbeidsongevallen gemeld. In ruim 2.100 gevallen werd de melding ook in onderzoek genomen. Wat de Arbeidsinspectie bij een melding precies doet en welke procedures gevolgd moeten worden, vertelt de heer ir. Jan Blok, manager strategie van de directie Bouw¹.

Bij ernstige arbeidsongevallen komt de Arbeidsinspectie meteen in actie

Waar gehakt wordt, vallen spaanders, luidt het spreekwoord, wat zoveel wil zeggen als: waar gewerkt wordt, worden ook fouten gemaakt. De gedachte erachter is, dat bij werken het maken van fouten hoort en dat die fouten daarom voor lief moeten worden genomen. Om toch zo veilig en gezond mogelijk te kunnen werken, zijn regels opgesteld die zijn vastgelegd in de Arbowet. Deze wet en de daaraan gekoppelde regelgeving geven aan wat de rechten en plichten zijn van werkgevers en werknemers op het gebied van de arbeidsbescherming. De Arbeidsinspectie, die deel uitmaakt van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, controleert de naleving daarvan.

Meldingsplicht

De Arbowet verplicht werkgevers om ernstige arbeidsongevallen zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen 24 uur, aan de Arbeidsinspectie te melden. Blok: “In de praktijk blijkt dat vaak niet de werkgever het arbeidsongeval meldt, maar de politie of een alarmdienst. Zo’n melding wordt gezien als zijnde een melding door de werkgever en heeft een officiële status. Als echter een werknemer of een omstander belt, heeft de melding geen

officiële status en moet de werkgever alsnog zelf binnen 24 uur de Arbeidsinspectie bellen. Verzuimt een werkgever om te melden of meldt hij te laat, dan kan hij een boete krijgen tot maximaal 4.500 euro.”

Of alle ernstige bedrijfsongevallen ook inderdaad gemeld worden, is niet bekend. “Alleen als het slachtoffer zelf aan de bel trekt, kunnen we daar achter komen. Ziekenhuizen mogen namelijk in verband met de privacy van hun patiënten – een vermoeden van – een arbeidsongeval niet melden en illegale werknemers zullen ook niet zo snel bellen.” Wel heeft Blok het idee dat het aantal niet gemelde ongevallen afneemt. “Steeds meer hulpinstanties weten ons te vinden.”

Als pas later blijkt dat er sprake is van blijvend letsel, bijvoorbeeld bij een post-traumatisch stressyndroom, moet dit alsnog worden gemeld bij de Arbeidsinspectie. “We horen dan het slachtoffer en beoordelen of er nog onderzoek gedaan wordt. Dat is zeker het geval als de melding binnen zes maanden na het voorval binnenkomt en er sprake is van het overtreden van de wet en deze overtreding (vermoedelijk) verwijtbaar is richting de werkgever. Bij meldingen na zes maanden, moet de melder aannemelijk maken dat onderzoek nog mogelijk is.”



Ernstig arbeidsongeval, een definitie

De Arbeidsinspectie maakt onderscheid tussen arbeidsongevallen en ernstige arbeidsongevallen. Een arbeidsongeval is een ongeval dat plaatsvindt bij of als gevolg van werkzaamheden. Er is sprake van een ernstig arbeidsongeval als iemand als gevolg van het ongeval overlijdt of dusdanig ernstig lichamelijk of geestelijk letsel heeft opgelopen dat het slachtoffer binnen 24 uur ter behandeling of observatie in het ziekenhuis moet worden opgenomen. Ook als de schade aan de gezondheid (vermoedelijk) van blijvende aard is, is er sprake van ernstig letsel.

De procedure

De zes kantoren van de Arbeidsinspectie zijn 24 uur per dag telefonisch bereikbaar voor het melden van ernstige arbeidsongevallen. Nadat een ernstig arbeidsongeval is gemeld, wordt bekeken of de melding aan de criteria voor onderzoek voldoet: is er sprake van overlijden, een ziekenhuisopname of blijvend letsel. Voldoet een arbeidsongeval aan een van deze criteria, dan gaat een van de 300 arbeidsomstandighedeninspecteurs van de Arbeidsinspectie zo

snel mogelijk naar de plaats van het ongeval toe. “Bij volcontinue bedrijven gebeurt het wel eens dat ze door willen werken omdat bijvoorbeeld iets uit staat te harden. In verband met de waarheidsvinding is het dan belangrijk dat we snel ter plaatse zijn, want om de situatie goed te kunnen beoordelen, is het van belang dat deze zoveel mogelijk ongewijzigd blijft.”

De inspecteur kijkt ter plaatse naar de veiligheid van de werkplek. “Als er een ongeval is gebeurd met een machine wordt onderzocht of de machine veilig is, maar ook of de machine veilig gebruikt is. Daarvoor wordt naar de aard van het letsel gekeken en wordt onderzoek gedaan naar de benodigde hulpmiddelen. Verder worden de werkgever, het slachtoffer en zijn of haar collega’s bevraagd”.

Ongevalseboeterapport

Een onderzoek door een inspecteur van de Arbeidsinspectie richt zich altijd op het vaststellen van de toedracht en de oorzaken van het ongeval, en het opsporen van eventuele overtredingen van de wet- en regelgeving. Als blijkt dat het ongeval geen gevolg is van een overtreding van de wet- en regelgeving, wordt een ongevalsrapport opgesteld. Alle betrokken partijen, dus zowel de werkgever als het slachtoffer, krijgen daarvan een afschrift.

Worden echter een of meer overtredingen geconstateerd die aantoonbaar in verband staan met een ernstig arbeidsongeval, dan wordt een ongevalsboeterapport opgemaakt. “In zo’n rapport beschrijven inspecteurs wat ze ter plekke gezien hebben en welke artikelen overtreden zijn. Daarnaast worden de verklaringen van het slachtoffer, eventuele getuigen en de werkgever in het rapport opgenomen. De werkgever kan in de verklaring eventueel ook aangeven waarom er volgens hem geen sprake is van verwijtbaarheid.” Het ongevalsboeterapport gaat naar het Boetebureau in Den Haag, dat formeel gescheiden is van de Arbeidsinspectie, en naar de werkgever en het slachtoffer. Het is aan het Boetebureau om te beoordelen of er sprake is van voldoende verwijtbaarheid en om een boete op te leggen. Oordeelt het Boetebureau dat er sprake is van gedeelde verwijtbaarheid, dan kan een lager boetebedrag worden opgelegd. “In principe kan ook een werknemer een boete krijgen,” vertelt Blok. “Omdat men doorgaans van mening is dat de werknemer door het letsel al genoeg gestraft is, gebeurt dat echter niet vaak.”

Bestuursrecht of strafrecht

Als er sprake is van verwijtbaarheid krijgt de werkgever te maken met het bestuursrecht. De werkgever wordt, voordat het Boetebureau een beslissing neemt, in de gelegenheid gesteld zich schriftelijk of via een hoorzitting te verweren. Is hij het na de beslissing niet eens met het oordeel van het Boetebureau, dan kan hij hiertegen in beroep gaan. Omdat de boetes niet zo hoog zijn, is het aantal beroepszaken echter relatief laag.



Bij ongevallen met een dodelijke afloop wordt altijd eerst met de betrokken Officier van Justitie gekeken of er sprake is van een vermoedelijk misdrijf. Is dat het geval, dan zal proces-verbaal worden opgemaakt en valt het dossier onder het strafrecht. “Dan gaan ook andere procedures gelden. Er mag dan bijvoorbeeld geen inzage in de rapporten van de Arbeidsinspectie gegeven worden terwijl verzoeken daartoe binnen het bestuursrecht op grond van de Wet Openbaarheid van Bestuur bijna altijd gehonoreerd worden. Het gebeurt alleen niet als er zwaarwegende redenen zijn om het niet te doen, zoals personen die daardoor onterecht beschadigd worden of bedrijfsgeheimen die in de openbaarheid komen.”

De getroffene

Ook als je belanghebbende bent, kun je in beroep tegen het oordeel van het Boetebureau. “Ook dat gebeurt niet heel vaak. Ongeveer 85% van de bedrijven in Nederland is klein en de helft van alle werknemers werkt bij een klein bedrijf. Men kent de baas goed en heeft een gevoel van verbondenheid met het bedrijf. Men realiseert zich niet altijd dat het bij een civiel proces wel handig is als er een boete is gegeven.” De getroffene kan namelijk via een civiel proces gezondheids- of (im)materiële schade verhalen op de partij die verantwoordelijk is voor het ontstaan ervan. Bij zo’n proces kan gebruik worden gemaakt van het ongevals- of ongevalsboeterapport van de Arbeidsinspectie en het besluit van het Boetebureau. In haar brochure adviseert de Arbeidsinspectie in zo’n geval ook juridisch advies in te winnen.

¹ De Arbeidsinspectie is werkzaam in drie sectoren: bouw, industrie en diensten.